

**SOSNOVSKIO BARŠČIO (*HERACLEUM SOSNOWSKYI*)
POPULIACIJOS GAUSOS REGULIAVIMO DUBYSOS
REGIONINIAME PARKE 2026-2030 M. VEIKSMŲ PLANAS**

Kauno apskritis, Raseinių rajono savivaldybė

Rengėjas

Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos vyr. specialistė Urtė Šiaučiūnė

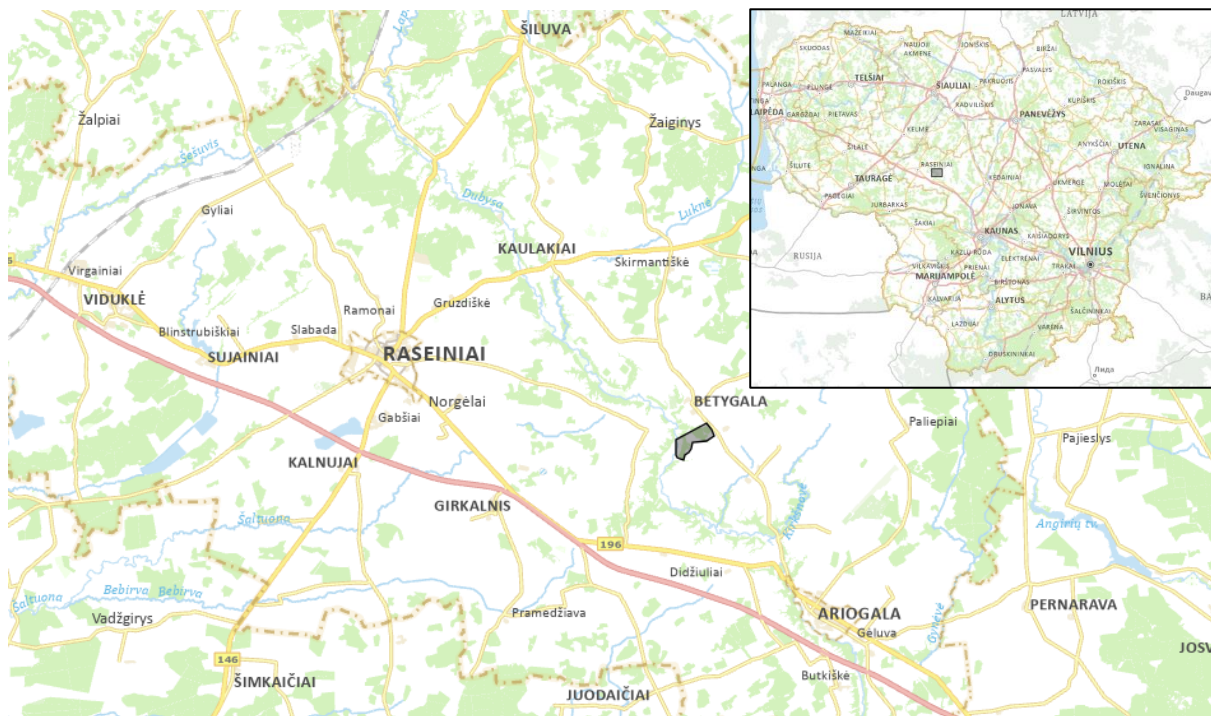
Planas parengtas įgyvendinant jungtinį
projektą „Invazinių rūšių naikinimas ir
kontrolė“ pagal 2021-2027 metų
Europos Sąjungos programą.

I SKYRIUS

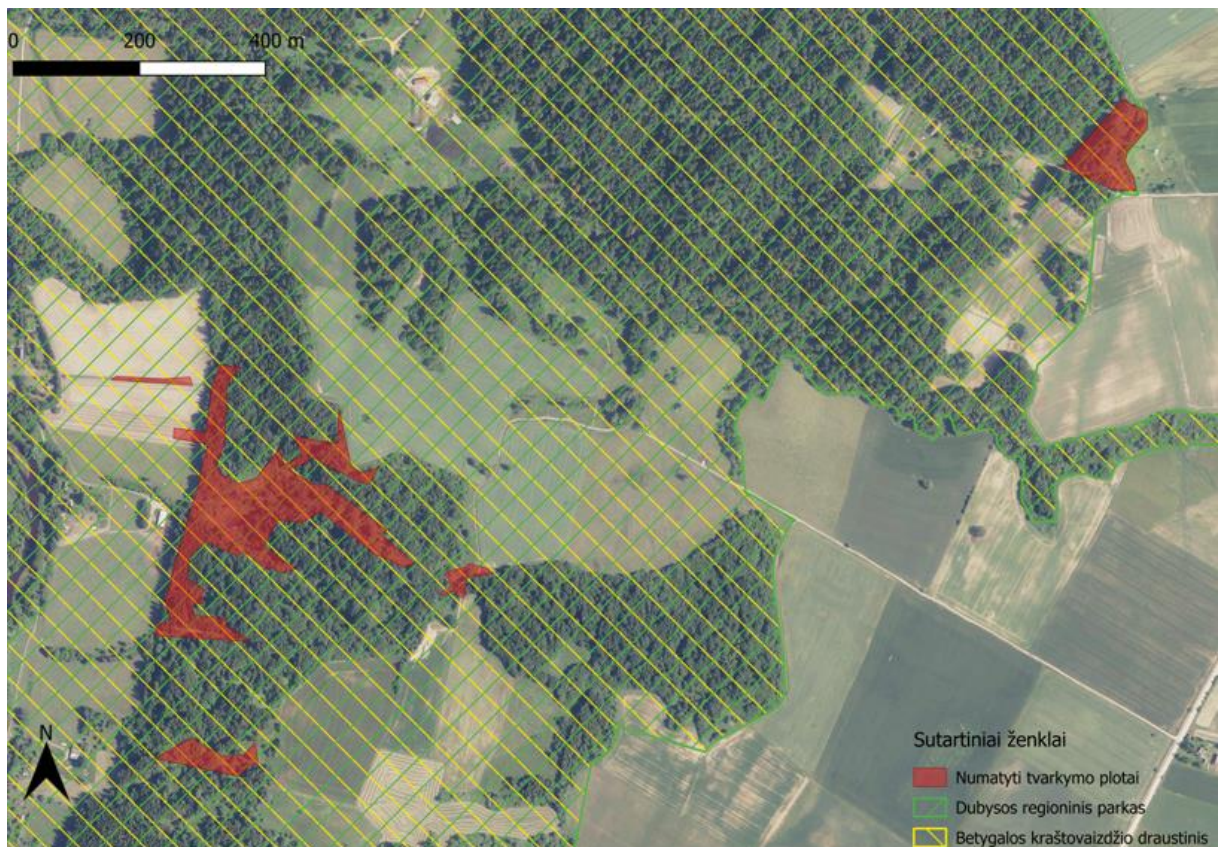
SOSNOVSKIO BARŠČIO POPULIACIJOS, TERITORIJOS BŪKLĖS APRAŠYMAS IR ĮVERTINIMAS

1. Sosnovskio barščio teritorijos padėtis, jos ribos ir užimamas plotas

1.1. Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnosowskyi*) gausos reguliavimo Dubysos regioniniame parke, Betygalos apylinkėse 2026 – 2030 m. veiksmų plano teritorija yra Kauno apskrities Raseinių rajono savivaldybėje, Betygalos seniūnijoje, apie 2 km į pietus nuo Betygalos miestelio, Pakalniškių ir Liktėnų kaimų (1 pav.). Visa teritorija (išskyrus dalį Tvarkymo ploto Nr. 5) patenka į Dubysos regioninio parko Betygalos kraštovaizdžio draustinį (Dubysos regioninio parko planavimo schema patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 770 „Dėl Dubysos regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“). (2 pav.) Teritorijos centro geografinės koordinatės: X: 6134639, Y: 459801 (LKS-94 sistemoje). Teritorijos plotas – 6,105 ha.

1 pav. Teritorijos padėtis Lietuvoje ir Raseinių rajono savivaldybės teritorijoje (žemėlapių pagrindas iš geoportal.lt)

2 pav. Teritorijos padėtis Dubysos regioninio parko Betygalos kraštovaizdžio draustinyje (pagal stvk.lt duomenis)

2. Teisinis pagrindas

2.1. Didžioji dalis teritorijos yra Dubysos regioniniame parke, kuris įsteigtas Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“.

2.2. Teritorijos teisinį statusą, svarbą ir veiklą apibrėžia šie teisės aktai:

2.2.1. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Specialiosios žemės naudojimo sąlygos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 6 d. įstatymu Nr. XIII-2166 „Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas“, Gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatų patvirtinimo“. Nustatyti veiklos ribojimai ir ypatumai draustiniuose, miško paskirties žemėje ir kitose gamtos apsaugai svarbiose teritorijose;

2.2.2. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas, Miško kirtimų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79 „Dėl Miško kirtimų taisyklių patvirtinimo“. Nustatytas ūkinės veiklos miškuose režimas pagal nustatytas miškų grupes;

2.2.3. Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“, Dubysos regioninio parko nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490 „Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. liepos 12 d. nutarimo Nr. 561 redakcija)

2.2.4. Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“. Nustatyti invazinių rūšių, įrašytų į Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-433 „Dėl invazinių Lietuvoje rūšių sąrašo patvirtinimo“, gausos reguliavimo, kontrolės ir naikinimo reikalavimai;

2.2.5. Dubysos regioninio parko planavimo schema, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 770 „Dėl Dubysos regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“. Nustatyti teritorijos apsaugos, tvarkymo ir naudojimo reikalavimai ir ypatumai. Teritorija patenka į specializuoto apsauginio ūkininkavimo (miškų ūkio zonose) ir ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo (agrarinėse teritorijose) zonas. Jose, vadovaujantis Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų 14.1.8, 19.1.2 ir 19.1.6 papunkčiais, atitinkamai „skatinama nenaudoti pesticidų, trąšų“, „draudžiama naikinti natūralią augaliją ir gyvūniją, saugoma biologinė įvairovė“, „skatinama nenaudoti trąšų, pesticidų, kitų chemikalų“.

Planavimo schemos aiškinamojo rašto pagrindinių sprendinių IV skyriuje „Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės“ nustatyta viena iš krypčių yra „invazinių rūšių augalų naikinimas ir jų populiacijos plitimo stabdymas“. Šio skyriaus 12 punkte nustatyta, kad „Siekiant reguliuoti invazinių augalų rūšių plitimą ir mažinti jų populiacijas, numatoma naikinti Sosnovskio barštį, pirmiausia Bedančių, Zaroslės ir Pakalniškių kaimų apylinkėse“.

2.3. Veiksmų plano įgyvendinimo finansavimo sąlygos nustatytos šiuose teisės aktuose:

2.3.1. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-01 „Išsaugoti biologinę įvairovę“ įgyvendinimo finansavimo sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. D1-207 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-01 „Išsaugoti biologinę įvairovę“ įgyvendinimo“, kuriame nustatyti finansuojamų veiklų, pareiškėjų, tinkamų išlaidų, projektų atrankos ir įgyvendinimo reikalavimai.

2.4. Teritorijoje esanti Sosnovskio barščio populiacija sparčiai gausėja ir didėja jos užimamas plotas, nes augalai dauginasi sėklomis, kurias išnešioja vėjas ir vanduo, dalį gali pernešti iš vietos į vietą transporto priemonės, patekti su žemės ūkio technika. Teritorijoje augantys Sosnovskio barščiai kelia grėsmę natūralioms pievų, miškų ir vandens telkinių pakrančių buveinėms. Yra labai didelis pavojus, kad Sosnovskio barščiai per trumpą laiką gali išplisti į kitas Dubysos regioninio parko teritorijas ir kelti grėsmę ypač vertingoms gamtinėms buveinėms, augalų bendrijoms ir visai biologinei įvairovei.

3. Žemės nuosavybė ir naudojimas teritorijoje

3.1. Esamos žemėvaldos. Tvarkyti numatytoje teritorijoje esanti žemė nuosavybės teise priklauso privatiems asmenims (tvarkymo plotai Nr. 1, 2, 3, 4, 5) ir valstybei (tvarkymo plotas Nr. 5). Valstybei nuosavybės teise priklausančią žemę patikėjimo teise valdo Valstybinių miškų urėdija.

3.2. Miško ištekliai ir ūkininkavimas teritorijos miškuose. Į teritoriją patenkančiuose miško sklypuose vyrauja medynai, kurie priskiriami II grupės (specialios paskirties ekosistemų apsaugos) miškams.

4. Sosnovskio barščio populiacijos būklės teritorijoje aprašymas

4.1. Sosnovskio barštis išplitęs beveik visoje teritorijoje, tačiau jo tankumas labai nevienodas. Didelėje dalyje išskirtų tvarkymo plotų Sosnovskio barščiai auga nedidelėmis grupuotėmis, bet kai kur jie sudaro tankius sąžalynus. Toks pasiskirstymas rodo, kad kai kuriose vietose Sosnovskio barščiai auga jau keliolika metų, kai kur įsikūrę neseniai, prieš 3–5 metus, o kai kuriose vietose jie atsiradę visai neseniai iš patekusių pavienių sėklų. Keliose vietose šie augalai sudaro tankius sąžalynus ir jie užima gana didelį plotą. Individo tankumas labai įvairus – nuo 1 individo 100 m², iki 5–7 subrendusių ir pribrežtančių individų 1 m². Tvarkymo plotuose, kurie apima mišku apaugusią teritoriją, Sosnovskio barščiai auga labai skirtingo dydžio ir tankumo grupėmis.

5. Sosnovskio barščio keliamos grėsmės ir naikinimo būtinybė

5.1. Teritorijoje Sosnovskio barščiai įsikūrę įvairaus intensyvumo ir įvairiai naudojamos žemės sklypuose, iš kurių jie plinta į kitus, šios rūšies invazijos dar nepaveiktus plotus. Sosnovskio barščio populiacija teritorijoje keičia pievų buveinių struktūrą ir jose esančių vietinių augalų rūšių sudėtį, plinta į gretimų pievų, miškų, pakrūmių, vandens telkinių pakrančių plotus ir kelia grėsmę tiek artimiausioms, tiek toliau esančioms Dubysos regioninio parko Betygalos kraštovaizdžio draustinio gamtinėms buveinėms. Sosnovskio barščiai per kelerius metus visiškai sunaikina pievų bendrijas, todėl būtina kuo skubiau įgyvendinti populiacijos gausos reguliavimo priemonės, siekiant užkirsti kelią tolesniam Sosnovskio barščio plitimui į dar nepaveiktas Dubysos regioninio parko teritorijas. Be to, Sosnovskio barščiai kelia pavojų tiek vietos gyventojų, tiek regioninį parką lankančių žmonių sveikatai.

II SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

6. Veiksmų plano tikslas – per penkerius metus ne mažiau kaip 95 proc. sumažinti Sosnovskio barščio populiaciją teritorijoje.

7. Veiksmų planui pasiekti keliamas uždavinys – reguliuoti Sosnovskio barščio gausą mechaniniais ir cheminiais naikinimo būdais, sustabdyti jo plitimą ir vėlesniais etapais visiškai išnaikinti šio augalo populiaciją Dubysos regioninio parko Betygalos kraštovaizdžio draustinyje.

III SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

8. Veiksmų plano priemonės

8.1. Veiksmų plano tikslui pasiekti parengtas Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo planas pateiktas 1 lentelėje, o skirtingais Veiksmų plano įgyvendinimo metais reikalingų lėšų poreikis pateiktas 2 lentelėje. Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo laikotarpiai pateikti 2 priede.

1 lentelė. Veiksmų plano įgyvendinimo planas

Priemonė	Laikotarpis	Dažnumas	Tvarkymo plotas	Atsakingi vykdytojai	Siekiamas rezultatas
Sosnovskio barščių naikinimas cheminėmis priemonėmis purškiant rankiniu purkštuvu	Balandžio-gegužės mėn.	Kartą per sezoną, kasmet	1-5	Samdomas rangovas	Populiacijos sumažėjimas iki 95 % per 5 metus
Sosnovskio barščių naikinimas cheminėmis priemonėmis purškiant traktoriniu purkštuvu	Balandžio-gegužės mėn.	Kartą per sezoną, kasmet	2, 4-5	Samdomas rangovas	Populiacijos sumažėjimas iki 95 % per 5 metus
Sosnovskio barščių kasimas	Balandžio-gegužės mėn.	Kartą per sezoną, kasmet	2	Samdomas rangovas	Populiacijos sumažėjimas iki 95 % per 5 metus
Sosnovskio barščių naikinimas, pjauvant žolę	Gegužės–birželio mėn., liepos mėn. ir rugpjūčio mėn.	1-2 kartus per sezoną, kasmet	1-5	Samdomas rangovas	Populiacijos sumažėjimas iki 95 % per 5 metus
Stebėsena	Rugpjūtis	Kasmet	1-5	Ekologai	Atliekama teritorijos apžiūra, nustatoma invazinių rūšių būklė

2 lentelė. Veiksmų plano priemonių įgyvendinimui reikalingų lėšų poreikis per 2026–2030 metus

Priemonė	Tvarkomas plotas, ha	Lėšos per metus, Eur	Pastabos
1 projekto įgyvendinimo metai	6,105	7 137,72	
2 projekto įgyvendinimo metai	6,105	6 186,01	
3 projekto įgyvendinimo metai	6,105	5 472,28	
4 projekto įgyvendinimo metai	6,105	2 022,34	
5 projekto įgyvendinimo metai	6,105	0	
IŠ VISO		20 818,36	

3 lentelė. Finansavimo šaltinių lentelė

Finansavimo šaltinis	Numatoma suma, Eur	Pastabos
JP „Invazinių rūšių naikinimas ir kontrolė“ lėšos	20 818,36	ES Lėšos

8.2. **Veismų plano priemonių aprašymas.** Prieš pradedant vykdyti Veismų plano priemones, žemės sklypo, kurio teritorijoje bus vykdoma Veismų plano priemonė, savininkas, valdytojas ir naudotojas turi būti informuotas apie konkrečios priemonės įgyvendinimą. Įgyvendinant priemones, darbus organizuoti ir prižiūrėti jų įgyvendinimą bei Veismų plano nuostatų laikymąsi privalo invazinių rūšių biologiją, kontrolę ir naikinimą išmanantis specialistas. Naikinimo metodas, aprašytas 8.2.4 punkte, yra alternatyvus ir tos priemonės gali būti taikomos įvertinus galimybes. Ekonominiu požiūriu šis metodas yra brangesnis už kitus metodus ir priemonėms įgyvendinti reikia papildomų medžiagų, daugiau organizacinių veismų, dažnesnės kontrolės, todėl susidaro didesnės darbo laiko sąnaudos.

8.2.1. **Sosnovskio barščių naikinimas cheminėmis priemonėmis.** Sosnovskio barščių naikinimas cheminėmis priemonėmis yra gana efektyvus ir palyginti nebrangus kontrolės ir naikinimo būdas. Naudojant selektyvius herbicidus, sunaikinami ne visi vietiniai augalai, todėl po purškimo tais pačiais metais buveinėse atsikuria žolinių augalų danga, kuri kliudo naujiems, iš sėklų išaugantiems Sosnovskio barščiams įsikurti arba juos stelbia. Sosnovskio barščiai naikinami purškiant juos selektyvių herbicidų *Accurate 200 WG* ir *Nuance 75 WG* mišiniu, į kurį pridedama paviršiaus aktyviosios medžiagos *Kontakt*. Vienam Sosnovskio barščių sąžalynų hektarui reikia 200 l herbicidų tirpalo, pagaminto iš 20 g *Accurate 200 WG* ir 10 g *Nuance 75 WG*, 100 ml *Kontakt* ir vandens. Sosnovskio barščius purškiant selektyviai sunaudojama 2 l tirpalo/100 m². Herbicidų veikliosios medžiagos lengvai išsiplauna į gruntinius vandenį, todėl būtina griežtai laikytis leidžiamų normų. Sosnovskio barščiai rankiniu ir traktoriniu purkštuvu purškiami pavasarį, paprastai nuo balandžio mėn. 20 d. iki gegužės mėn. 10 d., tačiau būtina atsižvelgti į orų sąlygas, dėl kurių apdorojimo laikas gali keistis. Būtina sąlyga kad purškiant herbicidus Sosnovskio barščių lapai būtų išaugę iki 15–20 cm aukščio (bet ne daugiau kaip 30 cm aukščio), o iš sėklų išaugę daigai būtų 2–5 cm aukščio. Tikslų purškimo laiką būtina nustatyti pagal augalų išsivystymo lygį. Jeigu prieš purškimą Sosnovskio barščių lapai yra aukštesni kaip 30 cm, juos būtina nupjauti ir augalus herbicidų tirpalu apdoroti tik tada, kai atžėlę lapai išauga iki 15–20 cm aukščio. Herbicidus reikia purkšti saulėtą ir ramią dieną, kai vėjo greitis mažesnis nei 5 m/s. Priemonė intensyviai taikoma pirmaisiais–ketvirtaisiais metais Veismų plano priemonių įgyvendinimo metais, balandžio – gegužės mėnesiais, o penktaisiais metais taikoma pagal poreikį prevencinės priežiūros metu, siekiant užkirsti kelią pakartotiniam rūšies plitimui.

8.2.1.1. **Purškimas rankiniu purkštuvu.** Kadangi teritorijoje Sosnovskio barščiai sudaro įvairaus ploto sąžalynus arba nedidelėmis grupėmis pasklidę tvarkymo plotuose, daugeliu atvejų herbicidai turi būti purškiami naudojant rankinį purkštuvą. Taip pat rankiniu purkštuvu įmanoma apipurkšti ir tankius sąžalynus, esančius miške, krūmais arba retais medžiais apaugusiuose plotuose, į kuriuos įvažiuoti technika neįmanoma. Rankiniu purkštuvu Sosnovskio barščiai turi būti purškiami tvarkymo plotuose Nr. 1-5 pirmaisiais, antraisiais, trečiaisiais ir ketvirtaisiais priemonės įgyvendinimo metais, o penktaisiais metais taikoma pagal poreikį prevencinės priežiūros metu, siekiant užkirsti kelią pakartotiniam rūšies plitimui.

Priemonę įgyvendinantys asmenys turi apeiti visus tvarkymo plotus ir apipurkšti herbicidų tirpalu Sosnovskio barščius. Rekomenduojama, kad darbų vadovai prieš purškimą vėliavėlėmis paženklintų vietas, kuriose auga naikintini augalai.

8.2.1.2. Purškimas traktoriniu purkštuvu. Sosnovskio barščius apdoroti herbicidais naudojant traktorinį purkštuvą tikslinga tvarkymo plotuose, kuriuose barščių tankumas didelis ir yra galimybė įvažiuoti technikai. Teritorijoje traktoriniu purkštuvu apdoroti Sosnovskio barščius galima tvarkymo plotuose Nr. 2, 4-5. Priemonė įgyvendinama pirmaisiais, antraisiais ir trečiaisiais metais. Ketvirtaisiais metais, sumažėjus individų tankumui, likę individai selektyviai apipurškiami naudojant rankinį purkštuvą. Penktaisiais metais, vykdant prevencinę priežiūrą po projekto finansavimo laikotarpio pabaigos, prireikus atliekamas pavienių naujai atsiradusių individų naikinimas. Taip bus mažiau teršiama aplinka ir sunaudota mažiau cheminių preparatų.

8.2.2. Sosnovskio barščių kasimas. Priemonė naudojama Sosnovskio barščius naikinant vandens telkinių pakrantėse ir kitur, kur negalima naudoti cheminių naikinimo priemonių. Sosnovskio barščiai kasami pavasarį, kai jų lapai būna ne daugiau kaip 30 cm aukščio, paprastai nuo balandžio mėn. pradžios iki gegužės mėn. vidurio, tačiau priklausomai nuo orų sąlygų, laikas gali būti kitoks. Kasant Sosnovskio barščius, kastuvu į žemę smeigiamas 10–15 cm atstumu nuo augalo įstrižai ir maždaug 10–15 cm gylyje pakertamos šaknys. Suėmus augalą už lapų, jis su šaknimis ištraukiamas iš žemės. Ant šaknų esantis dirvožemis nupurtomas, kasimo vieta užlyginama kastuvu, o pakelta velėna prispaudžiama. Iškasti ir surinkti Sosnovskio barščiai turi būti išnešti iš tvarkymo ploto ir išvežti iš teritorijos bei sutvarkyti ir panaudoti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Sukrauti į krūvas ir palikti Sosnovskio barščius teritorijoje negalima. Iškastus ir surinktus Sosnovskio barščius laikinai (ne ilgiau kaip 3 savaites) galima sandėliuoti teritorijoje arba už jos ribų. Priemonė įgyvendinama tris kartus, pirmaisiais, antraisiais ir trečiaisiais Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo metais, balandžio–gegužės mėnesiais. Ketvirtaisiais ir penktaisiais metais, vykdant prevencinę priežiūrą, prireikus, atliekamas pavienių naujai atsiradusių individų kasimas. Priemonė įgyvendinama tvarkymo plote Nr. 2, užimančiame 0,10 ha ir patenkančiame į Dubysos upės apsaugos zoną.

8.2.3. Sosnovskio barščių naikinimas, pjaunant žolę. Žolės pjovimas yra veiksmingas ir aplinkai nekenkiantis Sosnovskio barščių naikinimo būdas. Priemonė taip pat taikoma, siekiant pašalinti augalų biomasę ir paspartinti žolyno atsikūrimą, kuris stabdo Sosnovskio barščių sėklų dygimą ir daigų įsitvirtinimą. Derinant Sosnovskio barščių naikinimą cheminėmis priemonėmis, kasimą ir šienavimą, naikinimo veiksmingumas tampa daug didesnis ir greičiau išnaikinami atželiančios ar iš sėklų išaugantys augalai. Kiekvienais Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo metais žolė turi būti pjaunama nuo liepos mėn. 1 d. iki liepos mėn. 20 d. Antrą kartą tais pačiais metais žolės ištisai pjauti nereikia, tačiau turi būti nupjaunami atželiančios Sosnovskio barščių stiebai su žiedynais. Jie pjaunami nuo rugpjūčio 1 d. iki rugpjūčio mėn. 20 d., atsižvelgus į pirmojo pjovimo terminus. Žolė turi būti pjaunama žoliapjove, kuri žolės masės nesusmulkina. Nupjautą žolę būtina sugrėbti iš karto po pjovimo arba ją išdžiovinus. Nupjauta ir sugrėbta žolė turi būti išnešta iš tvarkymo ploto ir išvežta iš teritorijos bei sutvarkyta ir panaudota Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Nupjautą ir sugrėbtą žolę laikinai (ne ilgiau kaip 3 savaites) galima sandėliuoti. Priemonė įgyvendinama pirmaisiais, antraisiais, trečiaisiais ir ketvirtaisiais Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo metais, visuose tvarkymo

plotuose (Nr. 1-5), o penktaisiais metais prevencinės priežiūros laikotarpiu, prireikus, atliekamas pavienių naujai atsiradusių individų naikinimas. Kadangi tvarkymo plotuose Sosnovskio barščiai paplitę netolygiai, žolė turi būti pjauama 30% viso ploto, tik tvarkymo plotuose Nr. 2 ir 5 žolė pjauama ištisai. Iš viso žolę reikia pjauti 2,57 ha plote.

8.2.4. Naikinimas taikant gyvulių ganymą. Ganymas yra gerokai mažiau veiksmingas Sosnovskio barščių naikinimo ir kontrolės metodas, negu cheminiai ir mechaniniai naikinimo metodai. Ganymą, kaip naikinimo ir kontrolės metodą, geriausia taikyti kaip pagalbinį, derinant su mechaniniu naikinimu (kasimu) ir pjovimu. Taikant tik gyvulių ganymą, Sosnovskio barščių išnaikinti per racionalią laiką neįmanoma, intensyvus ganymas plote turėtų tęstis iki 10 metų, kad būtų visiškai išnaikinti augalai, jeigu per tą laiką į tvarkomą plotą nepateks naujų sėklų. Sosnovskio barščiams naikinti galima pasitelkti galvijus, avis ir ožkas, bet būtina parinkti tokių veislių gyvūnus, kurių galvos oda juoda. Baltą odą turintys galvijai, avys ir ožkos yra jautrūs furanokumarinų poveikiui. Sosnovskio barščiai ypač pavojingi arkliams, todėl juos ganyti užkrėstuose plotuose negalima. Barščių sąžalynuose ganomi naminiai gyvūnai, nepaisant rūšies ir veislės, tam tikru mastu neišvengiamai nukenčia nuo augaluose esančių pavojingų junginių, ypač jautrios jų akys, nosies ir burnos ertmės gleivinės. Barščiai turėtų sudaryti ne daugiau kaip 20 % jų paros raciono (optimalu – iki 10% raciono). Dėl to šis naikinimo metodas taikytinas tik tuose plotuose, kuriuose pasitaiko tik pavienių Sosnovskio barščių individų. Gyvuliai turi būti ganomi nuo pavasario, kai Sosnovskio barščiai ima augti ir tęsiamas iki vegetacijos sezono pabaigos. Taikant šį metodą, būtina ne mažiau kaip 3 kartus per vegetacijos periodą papildomai nupjauti išaugančius Sosnovskio barščio augalus su žiedynais, kurių gyvuliai paprastai neėda. Gyvulių nulaužti žiedynai neretai subrandina sėklas, todėl būtina nupjauti ir nulenktus ar nulaužtus stiebus. Ganyti gyvulius reikia intensyviai, ganomą plotą padalijant į mažesnius sklypus, kurie atitveriami paprasta arba elektrine tvora. Kiekviename sklype gyvuliai ganomi ne trumpiau kaip parą, kol nugraužia visą žolę. Į tą patį plotą ganytis gyvuliai grąžinami ne vėliau kaip praėjus 3 savaitėms nuo pirmojo ganyimo (optimalu – po 2 savaitių). Dubysos regioniniame parke ganymą galima taikyti tvarkymo plote Nr. 1, kuris užima 4,47 ha. Sosnovskio barščių naikinimą ganyimo metodu būtina suderinti su žemės savininku ar savininkais. Kadangi į tvarkymo plotą patenka krūmynų ir medžių, Sosnovskio barščius jame, jeigu bus taikomas naikinimas ganant gyvulius, turi būti derinamas su naikinimu pjaunant žolę (pjauama po ganyimo) ir kasimu (kasami pakrūmėse ir krūmynuose augantys individai, kurių nepasiekia ir nenugraužia gyvuliai). Naikinimas ganant gyvulius turėtų tęstis mažiausiai 3 metus, o vėliau ne trumpiau kaip 5 metus turi būti teritorija stebima ir mechaniškai sunaikinami (iškasami) pavieniai išaugantys individai. Būtina užtikrinti, kad nė vienas Sosnovskio barščio individas nesubrandintų ir neišbarstytų sėklų.

8.2.5. Reikalavimai asmenims, dirbantiems teritorijoje. Kiekvienas asmuo, dirbantis teritorijoje, apaugusioje kenksmingais žmogaus sveikatai Sosnovskio barščiais, privalo turėti reikiamą kvalifikaciją darbui su pesticidais, būti informuotas apie šių augalų keliamą grėsmę sveikatai, supažindintas su apsaugojimo nuo neigiamo poveikio būdais ir visus darbus vykdyti naudodamas būtinas apsaugojimo priemones. Visos kūno dalys privalo būti apsaugotos vandens nepraleidžiančiais sintetiniais drabužiais ir avalyne, būtina dėvėti pirštines ir apsaugines kaukes, akinius ir respiratorius. Darbuotojai turi vengti liesti Sosnovskio barščius, glaustis prie jų neapsaugotomis kūno dalimis. Baigus darbą, reikia saugotis, kad plika oda neprisiliestų prie augalų sultimis užterštų drabužių, avalynės, įrankių.

8.3.1. Priemonių poveikio, kokybės ir efektyvumo stebėseną. Įgyvendinant Veiksmų plane numatytas priemones, taikomų priemonių efektyvumas vertinamas kasmet, po kiekvienos priemonės įgyvendinimo praėjus ne daugiau kaip 15 dienų. Vykdamas stebėseną, tvarkomi plotai fiksuojami prieš priemonių įgyvendinimą ir po jų taikymo, siekiant įvertinti Sosnovskio barščio populiacijos būklės pokyčius, taikomų priemonių veiksmingumą. Stebėsenos metu nustatytu periodiškumu vertinami Veiksmų plano įgyvendinimo rezultatai, fiksuojami Sosnovskio barščio populiacijos pokyčiai bei renkama informacija apie galimas naujas grėsmes. Stebėseną ir vertinimą atlieka ekspertas, turintis aukštąjį universitetinį arba koleginių išsilavinimą gyvybės arba žemės ūkio mokslų krypties grupėje arba ne mažesnę kaip vienerių metų darbo patirtį šiose srityse, ir gebantis įvertinti taikomų priemonių poveikį aplinkai. Kasmet, deklaruojant patirtas išlaidas, pateikiama eksperto išvada, patvirtinanti, kad ataskaitiniais metais Veiksmų plane numatytos Sosnovskio barščio valdymo priemonės buvo įgyvendintos tinkamai.

Veiksmų plano lokalizacija

9. Teritorija suskirstyta į 5 tvarkymo plotus, kurie yra miško paskirties ir ne miško paskirties žemėje (žemės ūkio naudmenos). Didžioji dalis teritorijos (tvarkymo plotai Nr. 1-5) nuosavybės teise priklauso fiziniams asmenims (tvarkymo plotų lokalizacijos brėžinys pateiktas 1 priede). Tvarkymo plote Nr. 5 esanti miško žemė nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai, ją patikėjimo teise valdo VĮ Valstybinių miškų urėdija. Tvarkymo plotams priklausančių sklypų sąrašas pateiktas 4 priede. Beveik visa teritorija yra sunkiai pasiekama technikos priemonėmis dėl miško, reljefo ypatybių, griovių, medžių ir krūm sąžalynų.

9.1. Tvarkymo plotas Nr. 1. Užima 4,47 ha plotą. Ploto centro geografinės koordinatės (LKS-94): X: 6134293, Y: 459593.

9.2. Tvarkymo plotas Nr. 2. Užima 0,10 ha plotą. Ploto centro geografinės koordinatės (LKS-94): X: 6134472, Y: 459348.

9.3. Tvarkymo plotas Nr. 3. Užima 0,40 ha plotą. Ploto centro geografinės koordinatės (LKS-94): X: 6133874, Y: 459447.

9.4. Tvarkymo plotas Nr. 4. Užima 0,18 ha plotą. Ploto centro geografinės koordinatės (LKS-94): X: 6134150, Y: 459912.

9.5. Tvarkymo plotas Nr. 5. Užima 0,96 ha plotą. Ploto centro geografinės koordinatės (LKS-94): X: 6134843, Y: 460972.

Šalia numatytų tvarkymo plotų taip pat nustatyta pavienių Sosnovskio barščių individų, kurie bus naikinami taikant Veiksmų plane numatytas priemones.

IV SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO TIKSLINIMAS IR PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA

10.1 Veiksmų plano priemonių įgyvendinimo veiksmingumas ir atliktų darbų kokybė turi būti vertinama atlikus kiekvieną priemonių įgyvendinimo etapą. Pastebėjus priemonių įgyvendinimo trūkumą, juos reikėtų nedelsiant pašalinti. Priemonių įgyvendinimo stebėseną turėtų vykdyti Sosnovskio barščio naikinimą ir rūšies biologiją išmanantis specialistas.

10.2. Įgyvendinus Veiksmų plane numatytą priemonių pirmąjį etapą (atlikus 2026 m. suplanuotus darbus), rekomenduojama įvertinti priemonių veiksmingumą ir numatytą darbų seką. Remiantis vertinimo rezultatais, veiksmų planas gali būti taisomas ir tikslinamas: parenkamos kitos, veiksmingesnės priemonės, keičiamas priemonių įgyvendinimo laikas, seka, tačiau parenkamos naujos priemonės turi atitikti Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus.

10.3. Įgyvendinus Veiksmų plane 2026-2030 m. numatytas priemones, Sosnovskio barščių naikinimas turėtų būti tęsiamas tol, kol bus sunaikinti visi šios invazinės rūšies individai ne tik tvarkomoje teritorijoje, bet ir gretimose teritorijose, jeigu per tvarkymo laikotarpį jų ten atsirastų. Naikinimo darbai, sunaikinant pavienius iš sėklų išaugti galinčius individus, turėtų būti vykdomi ne trumpiau kaip penkerius metus (2031–2035 m.) po šio veiksmų plano įgyvendinimo. Svarbiausias tikslas – neleisti Sosnovskio barščiams subrandinti ir išbarstyti sėklų, kurios taptų naujos invazijos pradžia tiek tvarkomoje teritorijoje, tiek ir aplinkiniuose plotuose.

Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnowskyi*) populiacijos gausos reguliavimo Dubysos
regioniniame parke 2026-2030 m. veiksmų plano 1 priedas

TVARKYMO PLOTŲ IŠSIDĖSTYMAS IR RIBOS

1 pav. Tvarkymo plotai Nr. 1-5

Ploto Nr.	Radavietės koordinatės (LKS-94)	Radavietės apibūdinimas, individų gausumas ir pasiskirstymas
1	X: 6134293, Y: 459593	Miškas, pamiškė. Individų tankumas nevienodas: yra tankių sąžalynų pamiškėse ir pavieniui augančių individų arba nedidelių jų grupių, bet augalai paplitę visame plote.
2	X: 6134472, Y: 459348	Pakrūmė viduryje dirbamų laukų. Pavieniai individai.
3	X: 6133874, Y: 459447	Pamiškė, tankus ir tolygus sąžalynas.
4	X: 6133874, Y: 459447	Pamiškė, tankus ir tolygus sąžalynas.
5	X: 6134150, Y: 459912	Pamiškė, laukas prie telekomunikacijų bokšto, tankus ir tolygus sąžalynas.

Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnowskyi*) populiacijos gausos reguliavimo Dubysos
regioniniame parke 2026-2030 m. veiksmų plano 2 priedas

VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO LAIKOTARPIAI

Darbai	I metai	II metai	III metai	IV metai	V metai ¹
Sosnovskio barščių naikinimas cheminėmis priemonėmis, purškiant rankiniu purkštuvu	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.
Sosnovskio barščių naikinimas cheminėmis priemonėmis, purškiant traktoriniu purkštuvu	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	-	-
Sosnovskio barščių kasimas	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	balandžio 20 d.–gegužės 10 d.	-	-
Sosnovskio barščių naikinimas pjaunant žolę	gegužės 20 d.–birželio 10 d. liepos 1 d.–liepos 20 d. rugpjūčio 1d.–rugpjūčio 20 d.	gegužės 20 d.–birželio 10 d. liepos 1 d.–liepos 20 d. rugpjūčio 1d.–rugpjūčio 20 d.	gegužės 20 d.–birželio 10 d. liepos 1 d.–liepos 20 d. rugpjūčio 1d.–rugpjūčio 20 d.	gegužės 20 d.–birželio 10 d. liepos 1 d.–liepos 20 d. rugpjūčio 1d.–rugpjūčio 20 d.	gegužės 20 d.–birželio 10 d. liepos 1 d.–liepos 20 d. rugpjūčio 1d.–rugpjūčio 20 d.
Veiksmų plano priemonių taikymo poveikio ir priemonių įgyvendinimo kokybės bei efektyvumo vertinimas	balandis–rugpjūtis	balandis–rugpjūtis	balandis–rugpjūtis	balandis–rugpjūtis	balandis–rugpjūtis

¹Sosnovskio barščių naikinimas V metais bus vykdomas tik pagal poreikį prevencinės priežiūros metu.

Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnowskyi*) populiacijos gausos reguliavimo Dubysos
regioniniame parke 2026-2030 m. veiksmų plano 3 priedas

Tvarkymo plotams priklausančių privačios nuosavybės teise valdomų žemės sklypų sąrašas su
jų unikaliais numeriais (regia.lt duomenimis)

Tvarkymo ploto Nr.	Sklypo unikalus Nr.
1	7205-0003-0059
	7205-0003-0060
	4400-2080-7410
	7205-0003-0062
2	7205-0003-0059
3	7205-0003-0060
	7205-0003-0061
4	4400-2080-7410
	7205-0003-0149
5	4400-1464-6723
	4400-0028-6411
	7205-0003-0091